

Sygn. akt I C 569/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR del. Magdalena Lemańczyk - Lis

protokolant: stażysta Edyta Sadowska

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2018 roku w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Agencji (...) w W.

przeciwko B. P. i M. P.

o zapłatę

utrzymuje w całości w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym z weksla przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w dniu 19 września 2016 roku w sprawie o sygn. akt I Nc 675/16.

Magdalena Lemańczyk - Lis

UZASADNIENIE

Agencja (...) w W. wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że B. P. i M. P. mają zapłacić na jej rzecz solidarnie kwotę 99.000,14 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22.03.2016 r. do dnia zapłaty. Powód domagał się również orzeczenia kosztów procesu na jego rzecz. W uzasadnieniu wskazał, iż w dniu 01.03.2007 r. zawarł z B. P. umowę określającą zasady udzielenia przez Agencję pomocy finansowej na realizację przez pozwanego projektu w ramach (...) Programu (...) „(...)” w ramach priorytetu „(...)”, działanie „(...)”. Przedsięwzięcie obejmowało realizację przez powoda projektu mającego na celu modernizację chlewni oraz zakup nowych maszyn rolniczych w celu poprawy warunków utrzymania zwierząt. Umowa przewidywała refundację na rzecz beneficjenta kwoty 297.416,50 zł, ale nie większej niż 50% poniesionych kosztów kwalifikowanych projektu. Pomoc miała być przekazana w dwóch transzach. W ramach pierwszego etapu pozwany obowiązany był zakupić nowe maszyny, w ramach drugiego zaś dokonać modernizacji chlewni. Wniosek o płatność pośrednią (za (...) etap) pozwany miał złożyć od 5 – 25 grudnia 2007 r., zaś o płatność końcową od 5 – 25 maja 2008 r. Umowa zawierała zastrzeżenie, które zobowiązywało pozwanego do zwrotu uzyskanej kwoty z odsetkami w przypadku niewypełnienia obowiązków umownych, w tym nieosiągnięcia celu projektu. Strony ustaliły, iż prawnym zabezpieczeniem umowy będzie weksel własny in blanco, do którego w dniu 01.03.2007 r. sporządzono deklarację wekslową. Powyższe zostały podpisane przez pozwanych. W treści deklaracji wekslowej powód został upoważniony do wypełnienia weksla w każdym czasie na sumę odpowiadającą zobowiązaniu umownemu z odsetkami i do opatrzenia weksla datą płatności według uznania, zawiadamiając o tym pozwanych listem poleconym. Umowę zawarto na skutek wniosku o dofinansowanie złożonego przez B. P.. W dniu 03.12.2007 r. do (...) wpłynął jego wniosek o płatność z tytułu etapu (...) projektu. Powód wypłacił na rzecz beneficjenta kwotę 181.100 zł z dniem 25.02.2008 r. W kwietniu 2008 r. B. P. wniósł o zmianę realizacji (...) etapu umowy poprzez rezygnację z modernizacji chlewni na rzecz przystosowania budynku na przechowalnię ziemniaków. Wskazał, że skoro celem projektu była poprawa utrzymania zwierząt, to zostanie on osiągnięty poprzez

likwidację produkcji trzody. Agencja odmówiła zmiany umowy, wskazując, że likwidacji stada trzody chlewnej nie można traktować jako spełnienia celu projektu, a wniosek pozwanego zakwalifikowano do projektu w oparciu o prowadzoną działalność. W czerwcu i lipcu 2008 r. powód poinformował B. P. o upływie terminu złożenia wniosku o płatność końcową, ponadto nie zgodził się na przesunięcie terminu. W piśmie z dnia 30.10.2009 r. zawiadomiono pozwanego, że jego odwołanie rozpoznane zostało negatywnie, zaś w piśmie z dnia 09.11.2009 r. rozwiązano z nim umowę. Wobec rozwiązania umowy, Agencja wezwała pozwanych do zwrotu przekazanej pomocy finansowej. Powyżsi wnieśli o rozłożenie świadczenia na raty oraz umorzenie odsetek. Powód nie zgodził się na umorzenie odsetek. Pozwani, po zobowiązaniu do wskazania propozycji rozłożenia na raty, wnieśli o rozłożenie kwoty zadłużenia na 6 lat.

W dniu 18.06.2010 r. strony zawarły ugodę w sprawie dobrowolnej spłaty zadłużenia. Wobec zaprzestania spłacania rat, powód skierował do pozwanego wezwanie do zapłaty. B. P. wystąpił z prośbą o zmianę terminów spłaty. Wobec powyższego, strony zawarły aneksy nr (...), (...) i (...) do umowy. Z uwagi na niespłacenie kolejnej raty, powód wezwał pozwanego do zapłaty, pozwany zaś ponownie wystąpił o zmianę terminów spłaty. Zważając na powyższe, w 2013 r. strony zawarły aneksy nr (...) i (...) do umowy. Pismem z dnia 02.01.2016 r. pełnomocnik pozwanego złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków ugody z uwagi na błąd. Agencja uznała oświadczenie za pozbawione podstaw. W piśmie z dnia 05.01.2016 r. skierowano kolejne wezwanie do B. P., zaś w piśmie z dnia 01.02.2016 r. wypowiedziano ugodę. Z kolei w piśmie z dnia 07.03.2016 r. skierowano do pozwanych wezwanie do osobistego stawiennictwa celem zapłaty sumy wekslowej i poinformowano o wypełnieniu weksla na kwotę 99.000,14 zł. Pozwani nie stawili się w wyznaczonym terminie i miejscu, nie dokonali zapłaty i nie zajęli stanowiska w zakresie roszczenia. Mając to na uwadze, powód wypełnił weksel na stosowną kwotę.

W dniu 19.09.2016 r. Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla, orzekając zgodnie z żądaniem pozwu.

W piśmie z dnia 13.10.2016 r. pozwani wnieśli zarzuty od nakazu zapłaty, domagając się uchylenia nakazu zapłaty, oddalenia powództwa w całości i zasądzenia kosztów procesu na ich rzecz. W uzasadnieniu wskazali, iż program, z którego korzystali był pilotażowy, a jego wdrażanie działaniem eksperymentalnym. Ustalanie jednolitych reguł miało miejsce dopiero dla (...), który wprost przewidywał pomoc w charakterze zaskarżalnej decyzji administracyjnej. Sporny program i arbitralne postanowienia powoda nie mają podstaw, zaś umowa mogła zostać zmieniona na wniosek każdej ze stron. Dalej pozwani wskazali, że celem umowy było wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno – żywnościowym. Poprawa warunków utrzymania zwierząt była tylko jednym z celów umowy, który miał zostać zrealizowany poprzez modernizację chlewni i zakup maszyn rolniczych. To powód określił, że w celu poprawy warunków utrzymania zwierząt należy zakupić maszyny rolnicze. Cel umowy jest tymczasem ogólny i ma dotyczyć poprawy stanu ekonomicznego gospodarstwa. Ponadto wypłata środków za etap modernizacji budynku nigdy nie nastąpiła, a środki wyłacono w sytuacji, gdy powód informował o konieczności zmiany przeznaczenia budynku. Pozwany modernizacji dokonał za własne środki, a zakres jego zmian, czy byłby budynkiem składowym, czy służącym do hodowli zwierząt, byłby identyczny. Przejście na produkcję trzody w budynku nie przedstawia żadnych problemów technicznych i powód uczyni to, jeśli będzie opłacalne. Umowa nie dotyczyła konkretnych zwierząt, a likwidacja stada nie miała dla niej znaczenia. Dalej wskazano, iż wypowiedzenie umowy stanowiło nadużycie. Powód nie sprawdził, na czym polegała przebudowa i oparł się na przeświadczeniu o czasowej niemożności produkcji trzody chlewnej. W dacie realizacji umowy wystąpiły nadzwyczajne okoliczności, a produkcja trzody w ilości możliwej w modernizowanym budynku doprowadziłaby do likwidacji gospodarstwa pozwanego. Zmiana profilu produkcji była konieczna. Program był elastyczny, a B. P. mógł i był zobligowany zmienić profil produkcji. Maszyny zakupiono zgodnie ze specyfikacją, a modernizacja została wykonana, na co pozwany nie otrzymał żadnego dofinansowania. Nie było więc podstaw do wypowiedzenia umowy.

Wprowadzeniem w błąd była sama forma zawartej umowy ugody. Powód w niczym nie ustąpił, zrealizował sankcje karne i naliczył dodatkowo odsetki. Błąd został wywołany podstępnym działaniem, polegającym na podaniu przez powoda fałszywych konsekwencji wynikających z odmowy podpisania ugody. Powód zagroził natychmiastowym wszczęciem postępowania egzekucyjnego wobec wszystkich nieruchomości i ruchomości. Możliwość taka w rzeczywistości nie istniała, a uzyskane środki zostały w całości przeznaczone na rozwój gospodarstwa rolnego. Dalej

wskazano, że M. P. nie jest stroną umowy głównej, nie jest dłużnikiem wekslowym i nie poręczała weksla. Powód ponadto wadliwie naliczył odsetki.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 01.03.2007 r. w G. Agencja (...) w W. zawarła z B. P. (beneficjentem) umowę nr (...) o dofinansowanie projektu. Projekt opierał się na (...) „(...)” oraz uzupełnieniu tego programu.

Stosownie do § (...) pkt (...) umowy, pomoc polegać miała na dofinansowaniu projektu z publicznych środków krajowych i wspólnotowych, polegającym na zwrocie kosztów kwalifikowalnych projektu, poniesionych przez beneficjenta w wysokości określonej w umowie. Koszty kwalifikowalne projektu stanowiły zaś koszty związane z realizacją projektu, które mogą zostać objęte pomocą w zakresie działania „(...)” (§ (...) pkt (...)). Zgodnie z § (...) ust. (...), Agencja udzielić miała B. P. - na podstawie złożonego wniosku o dofinansowanie realizacji projektu o znaku: (...) i na warunkach określonych w umowie - pomocy w wysokości 297.416,50 zł, jednak nie więcej niż 50% poniesionych kosztów kwalifikowalnych projektu. Pomoc miała zostać przekazana w dwóch transzach (§ (...) ust. (...) pkt (...)). Pierwsza transza w wysokości 70.416,50 zł, jednak nie więcej niż 50% poniesionych kosztów kwalifikowalnych dla etapu, druga w wysokości 227.000,00 zł, jednak nie więcej niż 50% poniesionych kosztów kwalifikowalnych projektu dla etapu.

Zgodnie z § (...), B. P. (beneficjent) zobowiązał się do realizacji projektu w postaci modernizacji chlewni oraz zakupu nowych maszyn rolniczych według zestawienia rzeczowo - finansowego, którego celem jest poprawa warunków utrzymania zwierząt. Miejscem realizacji projektu było gospodarstwo rolne pozwanego położone w miejscowości (...), (...). Projekt miał zostać zrealizowany w dwóch etapach, a jego realizacja obejmowała: wykonanie zakresu rzeczowego zgodnie z zestawieniem rzeczowo finansowym, udokumentowanie wykonania robót, dostaw i usług, uzyskanie niezbędnej dokumentacji wymaganej w zakresie objętym projektem a także poniesienie kosztów kwalifikowalnych projektów, zamontowanie i uruchomienie maszyn i urządzeń.

W § (...) umowy zobowiązano beneficjenta między innymi do: 1) nieprzenoszenia prawa własności lub posiadania nabytych dóbr, wyremontowanych / wybudowanych / zmodernizowanych budynków lub budowli w ramach środków przyznanej pomocy oraz ich wykorzystania zgodnie z przeznaczeniem, do dnia upływu 5 lat od dnia dokonania przez Agencję płatności końcowej, 2) prowadzenia działalności, której służyła realizacja projektu, lub której prowadzenie stanowiło warunek przyznania pomocy - bez zmiany miejsca wykonywania tej działalności do dnia upływu 5 lat od dnia dokonania płatności końcowej, 3) spełnienia przez gospodarstwo B. P., w dniu złożenia wniosku o płatność końcową, kryterium żywności ekonomicznej, w przypadku gdy gospodarstwo nie spełniało tego kryterium w dniu złożenia wniosku, 4) spełnienia przez gospodarstwo dotyczących go minimalnych standardów higieny, ochrony środowiska i ochrony zwierząt, w terminach określonych we wniosku o dofinansowanie i nie później niż do dnia złożenia wniosku o płatność końcową, 5) zapewnienia, aby do upływu 5 lat od dokonania płatności końcowej, co najmniej jedna osoba wchodząca w skład organu osoby prawnej podejmującej decyzji dotyczących prowadzenia działalności gospodarstwa lub osoba zatrudniona do jego prowadzenia, posiadała określone kwalifikacje zawodowe. Na sprecyzowanych w uzupełnieniu programu warunkach, Agencja mogła udzielić zgody na odstąpienie od spełnienia powyższych zobowiązań, na pisemny wniosek B. P..

W § (...) umowy wskazano między innymi, iż beneficjent ma obowiązek złożenia w oddziale regionalnym dokumentów potwierdzających spełnienie warunków z § (...) pkt (...) i (...) z wnioskiem o płatność końcową (pkt (...)), niezwłocznego informowania Agencji o utracie lub konieczności uboju zwierzęcia w przypadku, gdy w ramach projektu pomocą objęty był zakup inwentarza żywego (pkt (...)). Wnioski o płatność wraz ze stosownymi dokumentami pozwany złożyć miał: 1) po zakończeniu realizacji pierwszego etapu projektu - w terminie od dnia 15 do dnia 25 października 2007 r., zaś po zakończeniu realizacji całości projektu - od dnia 15 do dnia 25 maja 2008 r. Wyplata pomocy następować miała nie później niż w terminie 3 miesięcy od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu złożenia wniosku o płatność lub niezwłocznie po otrzymaniu przez Agencję środków finansowych na jej wypłacenie. Jeśli po złożeniu

wniosku zostałyby ujawnione nowe okoliczności wskazujące, że beneficjent nie spełnia odpowiednich warunków, wypłatę pomocy zawiesza się do wyjaśnienia tych okoliczności.

Płatność końcowa miała z kolei zostać dokonana po: 1) zatwierdzeniu przez Agencję sporządzonego sprawozdania końcowego realizacji projektu, 2) pod warunkiem, że wyniki przeprowadzonej kontroli potwierdzają prawidłową realizację projektu lub usunięto stwierdzone nieprawidłowości. Środki finansowe miały być przekazywane na określony rachunek bankowy. Wniosek o płatność mógł zostać złożony także po terminie, ale wówczas Agencja nie byłaby zobowiązana do zachowania trzymiesięcznego terminu (§ (...)). Zgodnie z § (...), B. P. do umowy dołączyć miał oświadczenie małżonka o wyrażeniu zgody na jej zawarcie. M. P. złożyła takie oświadczenie na dokumencie umowy.

Dowód: okoliczności bezsporne, ponadto umowa nr (...) z załącznikami nr (...) i (...) (k. 14-29) zeznania pozwanego B. P. utrwalone na płycie CD (k. 404 v. - 405 w zw. z k. 407), zeznania pozwanej M. P. utrwalone na płycie CD (k. 405 - 406 w zw. z k. 407)

Stosownie do § (...) umowy, ulegała ona rozwiązaniu ze skutkiem natychmiastowym w szczególności w przypadku: nierozpoczęcia realizacji projektu do końca terminu złożenia pierwszego wniosku o płatność, odstąpienia od realizacji projektu, odmowy wypłaty całości pomocy, wystąpienia okoliczności skutkującej koniecznością zwrotu całości wypłaconej pomocy i niezłożenia przez beneficjenta wniosku o płatność w wyznaczonym terminie i dwukrotnym wezwaniu przez Agencję do jego złożenia. W pkt (...) tego paragrafu wskazano, iż Agencja odmawia wypłaty całości albo części pomocy w przypadku stwierdzenia na etapie rozpatrywania wniosku o płatność niezgodności realizacji projektu z programem, jego uzupełnieniem lub umową, w szczególności w razie (m. in.): 2) dokonania zmian co do zakresu zadań zrealizowanych w ramach projektu lub jego etapu określonych w zestawieniu rzeczowo - finansowym projektu, 8) niespełnienia co najmniej jednego ze zobowiązań, o których mowa w § (...) ust. (...) oraz § (...) ust. (...), (...) nieosiągnięcia celu realizacji projektu.

W przypadku rozwiązania umowy beneficjent zobowiązał się do zwrotu otrzymanej pomocy wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia wypłacenia przez Agencję pomocy, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty, na rachunek Agencji podany w wezwaniu ((...)). § (...) ust. (...) stanowił, że beneficjent obowiązany był do zwrotu wypłaconej pomocy w szczególności w razie zajścia przypadków z § (...) lub w razie zrealizowania projektu w niepełnym zakresie.

Zgodnie jednak z ust. (...), beneficjent mógł zachować prawo do części pomocy, pomimo wystąpienia określonych okoliczności wymienionych w § (...) lub zrealizowania projektu w niepełnym zakresie, jeżeli łącznie spełnione zostaną następujące warunki: 1) został osiągnięty i zachowany cel projektu, 2) na podstawie przedłożonej dokumentacji można stwierdzić zgodność zrealizowanej części projektu z umową.

W przypadku § (...) ust. (...), Agencja wzywa beneficjenta do zwrotu otrzymanej pomocy wraz z odsetkami jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia wypłacenia pomocy, zaś w przypadku § (...) ust. (...) wzywa beneficjenta do zwrotu otrzymanej pomocy do wysokości kwoty, której dotyczyły stwierdzone nieprawidłowości, wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości, liczonymi od dnia wypłacenia pomocy.

Dowód: umowa nr (...) z załącznikami nr (...) i (...) (k. 14-29)

W § (...) umowy uregulowano kwestię jej zmian. Ust. (...) stanowił, iż umowa mogła zostać zmieniona na wniosek każdej ze stron, jednak zmiana nie mogła powodować zwiększenia ogólnej kwoty pomocy i zmiany celu projektu. Zmiany wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności (ust. (...)). Zgodnie z ust. (...), zmiana umowy była wymagana w przypadku określonych zmian w zestawieniu rzeczowo - finansowym projektu, stanowiącym załącznik nr (...) do umowy (pkt (...)) oraz zmian zakresu rzeczowego projektu w zestawieniu rzeczowo - finansowym projektu stanowiącym załącznik nr (...) do umowy. Zgodnie z ust. (...), wniosek o dokonanie zmiany terminów wniosków o płatność beneficjent zgłaszać miał najpóźniej na 40 dni przed upływem terminu.

W załączniku nr (...) do umowy wyszczególniono jej zakres rzeczowy. Zaliczono do niego modernizację chlewni (według kosztorysu inwestorskiego) oraz zakup nowych maszyn - agregatu uprawowo - siewnego biernego oraz kombajnu zbożowego. Załącznik nr (...) precyzował zaś dokumenty, które należało dołączyć do wniosku o płatność. M. P., w stosownej deklaracji współmałżonka, wyraziła zgodę na zawarcie przez męża, B. P., umowy nr (...) z dnia 01.03.2007 r. Kosztorys inwestorski z dnia 02.05.2006 r., obejmujący modernizację chlewni, obejmował między innymi wykonanie kojców z automatami paszowymi i montażem smoczków.

Dowód: umowa nr (...) z załącznikami nr (...) i (...) (k. 14-29), wniosek o dofinansowanie realizacji projektu z załącznikami - data wpływu 21.02.2005 r. (k. 53-85), wniosek o dofinansowanie realizacji projektu z załącznikami - data wpływu 02.05.2006 r. (k. 86-147), kosztorys inwestorski (k. 315-319) - okoliczności bezsporne.

Stosownie do § (...) umowy, zabezpieczeniem należytego wykonania przez beneficjenta zobowiązań określonych w umowie był weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową sporządzoną na formularzu przekazanym przez Agencję z projektem umowy. Weksel miał zostać podpisany w obecności upoważnionego pracownika i złożony wraz z deklaracją wekslową w oddziale regionalnym powoda w dniu zawarcia umowy. Weksel miał zostać zwrócony B. P. w przypadku wypełnienia zobowiązań określonych w umowie (po upływie 5 lat od płatności końcowej), w razie rozwiązania umowy przed wypłatą pomocy, odmowy wypłaty w całości i zwrotu przez beneficjenta całości otrzymanej pomocy z odsetkami.

Weksel własny in blanco i deklaracja wekslowa zostały własnoręcznie podpisane przez B. P. i M. P. – jako dłużników wekslowych. W treści deklaracji wekslowej z dnia 01.03.2007 r. pozwani upoważnili powoda do wypełnienia weksla w każdym czasie, w wypadku niedotrzymania przez nich terminu spłaty zobowiązania wobec Agencji (...), na sumę całkowitego zobowiązania wynikającego z umowy nr (...) z dnia 01.03.2007 r. łącznie z odsetkami, prowizjami i opłatami powstałymi z jakiegokolwiek tytułu. (...) miała prawo opatrzeć weksel datą płatności wedle własnego uznania oraz uzupełnić go brakującymi elementami, w tym klauzulą „bez protestu”, zawiadamiając o tym pozwanych listem poleconym pod wskazany adres. Pozwani zobowiązali się zapłacić sumę wekslową na żądanie posiadacza weksla jako pokrycie długu wynikającego z umowy. Weksel miał być płatny w (...) Oddziale (...) w G.. List polecony miał być wysłany minimum na 7 dni przed terminem płatności weksla.

Dowód: umowa nr (...) z załącznikami nr (...) i (...) (k. 14-29), z aneksem (...) i (...), oświadczenie pozwanej M. P. (k. 30), weksel wraz z deklaracją wekslową (k. 7-9), okoliczności bezsporne

Wniosek pozwanego o dofinansowanie projektu przygotowany został przez E. G., pracownika Ośrodka (...) będącego państwową instytucją doradztw realizującą politykę rolniczą państwa. E. G. na etapie przygotowywania wniosku pozwanych, kontaktowała się z pracownikiem agencji. Jako cel wniosku E. G. oznaczyła poprawę dobrostanu zwierząt. Przygotowanie wniosku odbywało się po rozmowach z rolnikami - pozwanymi, na podstawie przekazanych przez nich danych.

Był to jedyny cel główny wprowadzony do umowy. Z praktyki agencji wynika, iż oznaczenie celu umowy ją wiąże i nie może zostać zmienione po podpisaniu umowy o dofinansowanie. Z kolei projekt modernizacji chlewni, uwzględniający poidła, karmniki, obsadę i powierzchnię przygotowywał A. J., zgodnie z wnioskami pozwanych.

Zeznania świadka E. G. utrwalone na płycie CD (k. 397-398 w zw. z k. 399), zeznania świadka M. S. utrwalone na płycie CD (k. 398 w zw. z k. 399), zeznania świadka A. J. utrwalone na płycie CD (k. 403-404 w zw. z k. 407), wniosek o dofinansowanie realizacji projektu z załącznikami - data wpływu 21.02.2005 r. (k. 53-85), wniosek o dofinansowanie realizacji projektu z załącznikami - data wpływu 02.05.2006 r. (k. 86-147), kosztorys inwestorski (k. 315-319) - okoliczności bezsporne.

W dniu 17.04.2007 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy o dofinansowanie, zgodnie z którym pomoc miała zostać przekazana w dwóch transzach: pierwsza w wysokości 181.100,00 zł, nie więcej niż 50% poniesionych kosztów kwalifikowalnych projektu dla danego etapu, druga w wysokości 116.316,50 zł, nie więcej niż 50% poniesionych kosztów kwalifikowalnych projektu dla danego etapu. Pierwotnemu załącznikowi nr (...) nadano zaś brzmienie

załącznika nr (...) do aneksu. W nowym zakresie rzeczowym umowy wyszczególniono modernizację chlewni (według kosztorysu inwestorskiego), zakup nowych maszyn: przyczepy rolniczej 14 ton, agregatu uprawowo - siewnego biernego, opryskiwacza o pojemności 3300 l oraz koszu samowładowczego do ziemniaków, a także zakup używanych maszyn w postaci ciągnika rolniczego.

Już wówczas pozwany nosił się z zamiarem likwidacji trzody chlewnej.

W dniu 27.11.2007 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy, który przewidywał następujące terminy osobistego złożenia wniosków o płatność: 1) po zakończeniu realizacji pierwszego etapu projektu - w terminie od dnia 15 grudnia do 25 grudnia 2007 r., 2) po zakończeniu realizacji całości projektu - w terminie od dnia 15 maja do 25 maja 2008 r.

W dniu 03.12.2007 r. do powoda wpłynął wniosek B. P. o płatność za okres od 01.03.2007 r. do 04.12.2007 r. tytułem pierwszej transzy (181.000,00 zł). Do wniosku dołączono niezbędną dokumentację. Po pozytywnym zweryfikowaniu wniosku, w dniu 25.02.2008 r. nastąpiła wypłata kwoty pierwszej transzy na stosowny rachunek nr (...) Spółki z o.o.

W tym czasie B. P. nie prowadził już hodowli trzody chlewnej. Stado zlikwidował na koniec 2007 roku.

Dowód: aneks nr (...) do umowy z dnia 17.04.2007 r. z załącznikiem nr (...) (k. 38-40), aneks nr (...) do umowy (k. 41-42), wniosek o płatność pośrednią z zestawieniem rzeczowo – finansowym i niezbędnymi dokumentami (k. 43-52), dowód przelewu kwoty 181.100 zł (k. 149), zeznania pozwanego B. P. utrwalone na płycie CD (k. 404 v. - 405 w zw. z k. 407), zeznania pozwanej M. P. utrwalone na płycie CD (k. 405 - 406 w zw. z k. 407) - okoliczności bezsporne.

Zgodnie z opinią Wojewody (...), w okresie od dnia 11.04.2008 r. do dnia 10.06.2008 r. pozwany poniósł szkody w zakresie jęczmienia jarego, pszenicy ozimej i pszenżyta ozimego na kwotę 48.800 zł. Na dzień 23.08.2016 r. stwierdzono ponadto w gospodarstwie powoda stratę w jakości plonu: pszenicy ozimej - 30%, pszenicy jarej - 30%, łubinu - 30%, pszenżyta ozimego - 50%.

Dowód: bezsporne, opinia wojewody (k. 215-216), protokół z dnia 22.08.2016 r. (k. 217-218).

Pozwany B. P. faktycznie już na etapie przygotowania wniosku, w 2006 roku, nosił się z zamiarem likwidacji trzody chlewnej w swoim gospodarstwie. Z kolei w 2007 r., jeszcze przed złożeniem wniosku o wypłatę I transzy, zlikwidował produkcję trzody chlewnej. Pozwany dokonał tego bez porozumienia ani uzgodnienia z Agencją. Powyższego pozwany dokonał z uwagi na spadek opłacalności produkcji trzody chlewnej oraz spadek zysków z tego tytułu. W dniu 19.03.2008 r. pozwany uzyskał pozwolenie na budowę istniejącej chlewni na przechowalnię ziemniaków. W piśmie, które wpłynęło do (...) w S. w dniu 21.05.2018 r., pozwany poinformował o zakończeniu budowy przechowalni ziemniaków.

W piśmie z dnia 08.04.2008 r., które wpłynęło do powoda w dniu 11.04.2008 r., B. P. wniósł o umożliwienie mu wniesienia zmiany do realizacji etapu (...) umowy. Zmiana miała polegać na rezygnacji z modernizacji chlewni na rzecz przystosowania budynku na przechowalnię ziemniaków. W treści pisma pozwany podniósł, iż celem głównym projektu była poprawa warunków utrzymania zwierząt. Cel ten, zgodnie z jego twierdzeniami, miał zostać osiągnięty poprzez likwidację produkcji trzody chlewnej, co spowoduje spełnienie minimalnych standardów w zakresie utrzymania zwierząt. Dalej B. P. wskazywał, iż decyzję o likwidacji trzody podjął w grudniu 2007 r., po analizie opłacalności tej produkcji na przestrzeni 2 lat, a sytuacja na rynku żywca wieprzowego jest katastrofalna. Z kolei tylko produkcja przynosząca dochody pozwoliłaby mu na wywiązywanie się ze wszystkich zobowiązań. Taką produkcją byłaby dla niego produkcja ziemniaków. W piśmie z dnia 30.04.2008 r., które wpłynęło do powoda w dniu 08.05.2008 r., pozwany podtrzymał swój wniosek, podkreślając ponownie, iż pomimo likwidacji trzody, cel główny projektu zostanie osiągnięty - poprzez rezygnację z produkcji trzody chlewnej.

Dowód: pismo B. P. z dnia 08.04.2008 r. (k. 150-151), pismo B. P. z dnia 30.04.2008 r. (k. 152-153), umowa zakupu ziemniaka (k. 370-372), zeznania pozwanego B. P. utrwalone na płycie CD (k. 404 v. - 405 w zw. z k. 407), zeznania

pozwanej M. P. utrwalone na płycie CD (k. 405 - 406 w zw. z k. 407), zawiadomienie o zakończeniu budowy (k. 354-357), pozwolenie na roboty budowlane (k. 365-367) - okoliczności bezsporne.

W odpowiedzi na powyższe w piśmie z dnia 26.05.2008 r., powód wskazał, iż mając na uwadze cel projektu w postaci poprawy warunków utrzymania zwierząt, zmiana poprzez likwidację stada i modernizację chlewni na rzecz przechowalni ziemniaków jest niedopuszczalna w świetle zasad udzielania pomocy. Zaprzestanie prowadzenia działalności poprzez likwidację stada nie może być traktowane jako spełnienie celu projektu w sytuacji, gdy w samej umowie celem jest poprawa warunków bytowych zwierząt. Poprawa ta nastąpić ma właśnie poprzez modernizację obiektów służących do działalności.

Powód rozpoczął realizację przebudowy chlewni nie uzyskując zgody powoda na zmianę przeznaczenia budynku, W dniu 19.03.2008 r. uzyskał decyzję nr (...) w przedmiocie zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na roboty budowlane.

W piśmie z dnia 03.06.2008 r. powód poinformował beneficjenta o upływie w dniu 25.05.2008 r. terminu złożenia wniosku o płatność tytułem drugiej transzy. Zobowiązano pozwanego do dostarczenia w ciągu 14 dni wniosku o aneksowanie umowy bądź wniosku o płatność. Wskazano ponadto, że Agencji nie będzie już obowiązywał trzymiesięczny termin dokonania płatności. Powyższe doręczono w dniu 16.06.2008 r. Z kolei w piśmie z dnia 07.07.2008 r. powód zawiadomił o upływie terminu na złożenie wniosku o płatność lub o aneksowanie i wyznaczył na powyższe nieprzekraczalny termin 14 dni. Wskazano również, że niewypełnienie zobowiązania będzie traktowane jako odstąpienie od realizacji projektu. Pismo doręczono w dniu 10.07.2008 r. W odpowiedzi z dnia 16.07.2008 r. B. P. zwrócił się z prośbą o przesunięcie terminu płatności o dwa miesiące oraz aneksowanie umowy - do momentu wyjaśnienia niejasności zaistniałych podczas zmiany zakresu projektu.

Dowód: pismo Agencji z dnia 26.05.2008 r. (k. 154), pismo B. P. z dnia 09.05.2008 r., pismo powoda z dnia 03.06.2008 r. z dowodem doręczenia (k. 155-156) oraz 07.07.2008 r. z dowodem doręczenia (k. 157-158), pismo pozwanego z dnia 16.07.2008 r. (k. 159-160), zeznania pozwanego B. P. utrwalone na płycie CD (k. 404 v. - 405 w zw. z k. 407), zeznania pozwanej M. P. utrwalone na płycie CD (k. 405 - 406 w zw. z k. 407), zawiadomienie o zakończeniu budowy (k. 354-357), pozwolenie na roboty budowlane (k. 365-367) - okoliczności bezsporne.

W piśmie z dnia 22.07.2008 r. (...) poinformowała, iż wniosek z dnia 16.07.2008 r. nie został zaakceptowany, nie podano w nim bowiem terminów złożenia wniosku o płatność i uzasadnienia zmiany. B. P. złożył odwołanie od tej decyzji, które pismem powoda z dnia 30.10.2009 r. zostało rozpatrzone negatywnie. W uzasadnieniu wskazano, iż wsparcie modernizacji projektu skierowane jest m.in. na modernizację chlewni, zaś celem miała być poprawa dobrostanu zwierząt. Przekształcenie budynku na przechowalnię ziemniaków spowodowałoby niemożność zachowania celu projektu, co jest sprzeczne z umową. Zaprzestanie produkcji w dziedzinie niedostosowania owszem, spowoduje spełnienie minimalnych standardów, lecz nie doprowadzi do realizacji założonego celu projektu.

Pismem z dnia 09.11.2009 r. poinformowano B. P. o rozwiązaniu umowy z dnia 01.03.2007 r. na skutek odstąpienia od realizacji projektu o dofinansowanie. Powyższe doręczono w dniu 12.11.2009 r.

Dowód: pismo powoda z dnia 22.07.2008 r. (k. 161), pismo powoda z dnia 30.10.2009 r. (k. 162) oraz z dnia 09.11.2009 r. (k. 163-165), zeznania pozwanego B. P. utrwalone na płycie CD (k. 404 v. - 405 w zw. z k. 407), zeznania pozwanej M. P. utrwalone na płycie CD (k. 405 - 406 w zw. z k. 407) - okoliczności bezsporne.

W wezwaniu do zapłaty z dnia 27.01.2010 r. zobowiązano pozwanego do zapłaty zadłużenia wynoszącego 224.144,74 zł, w tym kapitału w kwocie 181.100,00 zł oraz odsetek w kwocie 43.044,74 zł. Na powyższe wyznaczono termin 14 dni od doręczenia wezwania pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Pismo doręczono w dniu 01.02.2010 r.

W odpowiedzi na wezwanie pozwani zwrócili się z prośbą o rozłożenie spłaty kapitału w wysokości 181.100,00 zł na okres 6 lat i o umorzenie naliczonych odsetek, a także o rok karencji w spłacie i nienaliczanie odsetek. W uzasadnieniu

powołano się na ciężką sytuację finansową gospodarstwa. Pismem z dnia 16.02.2010 r. Agencja wskazała, że nie ma podstaw do umorzenia bądź zaprzestania naliczania odsetek, zwróciła się również o przedstawienie w terminie 7 dni propozycji warunków spłaty zadłużenia - terminów płatności oraz ich wysokości, a także dokumentów przedstawiających ciężką sytuację finansową gospodarstwa. W piśmie z dnia 21.04.2010 r. pozwani zwrócili się o rozłożenie zadłużenia na okres 6 lat z ratą w wysokości 50.000 zł płatną raz w roku, która miałaby pokryć również odsetki i pozwoli uiścić całość długu.

W dniu 18.06.2010 r. strony zawarły umowę ugody nr (...) w sprawie dobrowolnej spłaty zadłużenia. W okresie od 25.09.2010 r. do 25.06.2016 r. ustalono łącznie 24 raty - w kwotach po 2.000 zł, co czwarta rata wynosiła zaś 46.000,00 zł, przy czym ostatnia rata 44.381,00 zł. Wpłata miała zostać zaliczona w pierwszej kolejności na spłatę odsetek. Zgodnie z § (...) umowy, w przypadku braku informacji o wpłacie raty w 7 dniu roboczym po terminie, wierzyciel wezwać miał dłużnika do wpłaty bądź jej udokumentowania pod rygorem wypowiedzenia ugody. W braku wpłaty wierzyciel mógł umowę wypowiedzieć i skierować sprawę na drogę postępowania sądowego.

Już w piśmie z dnia 08.09.2010 r. B. P. zwrócił się o odroczenie terminu płatności pierwszej raty w kwocie 50.000 zł na koniec lutego 2011 r. W uzasadnieniu powołał się na ciężką sytuację finansową.

Dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 27.01.2010 r. z potwierdzeniem doręczenia (k. 166-167), pismo pozwanych z dnia 02.02.2010 r. (k. 168-169), pismo Agencji z dnia 16.02.2010 r. (k. 170), pismo pozwanych z dnia 21.04.2010 r. (k. 171), umowa ugody (k. 172-173), pismo pozwanego z dnia 08.09.2010 r. (k. 320), zeznania pozwanego B. P. utrwalone na płycie CD (k. 404 v. - 405 w zw. z k. 407), zeznania pozwanej M. P. utrwalone na płycie CD (k. 405 - 406 w zw. z k. 407).

Z uwagi na brak informacji o wpłacie raty, powód w piśmie z dnia 15.04.2011 r. zwrócił się do B. P. z wezwaniem do zapłaty raty w kwocie 2.000 zł bądź o udokumentowanie jej wpłaty w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. Powyższe doręczono w dniu 21.04.2011 r.

Z kolei w piśmie, które wpłynęło dnia 27.06.2011 r. pozwany zwrócił się z prośbą o rozłożenie raty ugody na 2 - 25.06.2011 r. w kwocie 26.000 zł a w miesiącu wrześniu 22.000 zł. Umotywowował powyższe ciężką sytuacją w rolnictwie.

Wobec trudności ze spłatą zadłużenia, strony w dniu 28.07.2011 r. zawarły aneks nr (...) do umowy ugody, w którym ustalono nowe terminy i wysokość rat zadłużenia. Okres spłaty ustalono na 25.09.2011 r. - 25.09.2016r.

Analogiczne ustalenia zapadły w aneksie nr (...) z dnia 28.12.2011 r. do umowy ugody, przy czym ratalna spłata zadłużenia nastąpić miała w okresie od 28.12.2011 r. do 25.09.2016 r. Okres ten ponownie zmodyfikowano aneksem nr (...) z dnia 16.07.2012 r. - od 25.09.2012 r. do 25.09.2016 r. W treści aneksu nr (...) wskazano, iż aktualne zadłużenie wynosi łącznie 215.408,50 zł. Strony ustaliły ponadto, iż dokonane wpłaty będą zaliczane proporcjonalnie na poczet należności głównej oraz kwotę odsetek w stosunku, w jakim w dniu wpłaty pozostaje kwota należności głównej do kwoty odsetek za zwłokę.

Każdorazowo aneks do umowy ugody zawierano w związku z wnioskami pozwanego umotywowanymi trudną sytuacją finansową.

Dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 15.04.2011 r. z potwierdzeniem odbioru (k. 174-175), pismo pozwanego z dnia 28.06.2011 r. (k. 176), aneksy nr (...), (...), i (...) do umowy ugody (k. 177-179), zeznania pozwanego B. P. utrwalone na płycie CD (k. 404 v. - 405 w zw. z k. 407), zeznania pozwanej M. P. utrwalone na płycie CD (k. 405 - 406 w zw. z k. 407) - okoliczności bezsporne.

W piśmie z dnia 01.10.2013 r. (...) wezwała B. P. do niezwłocznego uregulowania brakującej kwoty raty w wysokości 42.000 zł oraz zwróciła się o dalszą terminową obsługę zadłużenia. W odpowiedzi z dnia 19.11.2013 r. na powyższe pozwany zwrócił się z prośbą o przesunięcie raty spłaty zadłużenia w kwocie 46.000 zł na miesiąc grudzień 2013 r. W piśmie datowanym na dzień 03.01.2014 r. powód poinformował B. P., iż okoliczności przytoczone przez niego w

piśmie z dnia 19.11.2013 r. nie mają wpływu na zmianę dotychczasowego stanowiska (...) co do zakresu rzeczowego dofinansowania.

W dniu 21.11.2013 r. strony podpisały aneks nr (...), w którym wysokość zadłużenia określono na kwotę 189.288,25 zł. Ustalono nowe terminy i raty spłaty zadłużenia - w okresie od 20.12.2013 r. do 25.09.2016 r. Z kolei zgodnie z aneksem nr (...) z dnia 07.02.2014 r., zadłużenie określono na 204.645,03 zł, zaś spłata zadłużenia nastąpić miała w trzymiesięcznych ratach - od 31.03.2014 r. do 25.09.2016 r.

W piśmie z dnia 02.01.2016 r., działając poprzez profesjonalnego pełnomocnika, B. P. złożył powodowi oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych umowy ugody zawartej pod wpływem błędu. W uzasadnieniu wskazano, iż pracownicy (...) nadużyli uprawnień i zmusili B. P. do podpisania ugody, grożąc natychmiastowym wszczęciem postępowania egzekucyjnego wobec wszystkich jego ruchomości i nieruchomości. Podstęp polegał na bezpodstawnym wywołaniu u pozwanego przekonania, że komornik władny jest rozpocząć natychmiastową egzekucję, podczas gdy w sprawie nie istniała możliwość jej wszczęcia. Dalej podniesiono, iż poprawa warunków utrzymania zwierząt była celem pobocznym, a głównym zaś wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno - żywnościowym. Wobec zmieniających się warunków rynkowych, a także elastyczności umowy, pozwany mógł i był zobligowany zmienić profil produkcji. Odmówił zapłaty dalszych należności i wezwał powoda do zwrotu kwot już wpłaconych w terminie 7 dni.

Wezwaniem z dnia 05.01.2016 r. zobowiązano pozwanego do zapłaty zaległej raty w kwocie 40.500 zł bądź do udokumentowania jej wpłaty w terminie 7 dni. Pismo doręczono w dniu 12.01.2016 r. W odpowiedzi z dnia 18.01.2016 r. na oświadczenie o uchyleniu się od skutków ugody powód wskazał, iż nie uznaje przedstawionych argumentów i odmówił zwrotu kwot już wpłaconych. Jego zdaniem, oświadczenie było pozbawione podstaw faktycznych i prawnych, a także nie znalazło oparcia w treści umowy ugody.

W piśmie z dnia 01.02.2016 r. (...) wypowiedział umowę ugody. Przesyłkę odebrano w dniu 10.02.2016 r. W związku z powyższym powód skierował do pozwanego ostateczne wezwanie do zapłaty z dnia 07.03.2016 r. W jego treści wezwano wystawców weksla do osobistego stawiennictwa w dniu 21.03.2016 r. w siedzibie (...) Oddziału (...) Agencji (...) w G., w celu zapłaty sumy wekslowej w kwocie 99.000,14 zł z weksla zabezpieczającego zwrotność należności. Pismo wysłano w dniu 08.03.2016 r., strona pozwana odebrała je zaś w dniu 11.03.2016 r.

Pozwani nie zaspokoili żądania powoda.

Dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 01.10.2013 r. z potwierdzeniem odbioru (k. 180-181), pismo pozwanego z dnia 08.10.2013 r. (k. 181), pismo powoda z dnia 03.01.2014 r. (k. 321-322), aneksy nr (...) i (...) do umowy (k. 183-186), pismo pozwanego z dnia 02.01.2016 r. (k. 186-188), pismo Agencji z dnia 18.01.2016 r. z potwierdzeniem odbioru (k. 190-191), wezwanie do zapłaty z dnia 05.01.2016 r. z potwierdzeniem odbioru (k. 192-193), wypowiedzenie umowy ugody z potwierdzeniem odbioru (k. 194-195), ostateczne wezwanie do zapłaty z dnia 07.03.2016 r. z potwierdzeniem odbioru (k. 196-197), wyliczenie sumy wekslowej (k. 198).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zebranych i przeprowadzonych w sprawie dowodów, które poddano ocenie zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd dokonał oceny wiarygodności i mocy dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Dokonując powyższych ustaleń faktycznych, Sąd oparł się na dowodach w postaci dokumentów złożonych i załączonych do akt sprawy, a także na zeznaniach świadków i pozwanych.

Dowodom w postaci dokumentów urzędowych Sąd dał wiarę w zakresie tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumentom prywatnym wyłącznie co do tego, że osoba podpisana na dokumencie złożyła oświadczenie zawarte w jego treści (art. 245 k.p.c.). Prawdziwość dokumentów, z których przeprowadzono dowód, nie nasuwała zastrzeżeń i nie była kwestionowana przez strony.

Stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o bogatą dokumentację przedstawioną przez strony, w tym dokument umowy, aneksy do umowy, a także treść ugody i korespondencję stron. Pozwoliły one ustalić charakter łączącego (...) oraz B. P. i M. P. stosunku cywilnoprawnego, jego najistotniejsze elementy, a także prawa i obowiązki podmiotów. Dokumenty te nie były kwestionowane pod kątem prawdziwości i autentyczności przez żadną ze stron, a zatem stanowiły wiarygodne źródło ustaleń faktycznych.

Przydatnymi okazały się ponadto zeznania świadków E. G., M. S. i A. J..

E. G. była doradcą pozwanych w zakresie umowy o dofinansowanie, zatrudnioną w państwowym Ośrodku (...). Pozostając w kontakcie z pracownikiem Agencji, sporządzała wniosek wstępny pozwanych o udzielenie dofinansowania, a także dalsze wnioski, dotyczące na przykład wypłaty transzy. Świadek posiadała bezpośrednie informacje dotyczące wniosku, a także sposobu działania Agencji. E. G. potwierdziła, iż osobiście, przy wyborze celu umowy o dofinansowanie, zaznaczyła „poprawę dobrostanu zwierząt”, zaś M. S. (pracownik Agencji) potwierdził, iż był to jedyny cel umowy. Ponadto E. G. wskazywała na ugodowość Agencji, przygotowywanie wniosku w oparciu o ustalenia z pozwany i pracownikiem Agencji, a także fakt, iż wniosek ostatecznie był wnioskiem rolnika.

Podobnie i zeznania M. S. wskazywały na sposób działania Agencji, a przede wszystkim istotę obranego w umowie celu i brak możliwości jego zmiany w późniejszym czasie. Świadek ten podkreślał doniosłość i znaczenie celu umowy, jakim obrano poprawę dobrostanu zwierząt.

A. J. zaś odpowiedzialny był za sporządzenie projektu chlewni i wskazał na typowe elementy związane z produkcją zwierzęcą, jakie zawarł w sporządzonym projekcie.

W przeważającej mierze wiarygodnymi były również zeznania pozwanych B. P. i M. P.. Należy przy tym zaznaczyć, iż przyznali oni, że z zamiarem likwidacji trzody nosili się już od 2006 r., co miało miejsce jeszcze przed zawarciem umowy o dofinansowanie. Twierdzenia pozwanych w dużej części znalazły potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym. Sąd jednak nie dał im wiary na okoliczność podnoszonego przymusu podpisania ugody i gróźb. Powyższe nie znalazły odzwierciedlenia w obszernym materiale, którym dysponował Sąd, a w szczególności w przedłożonych przez strony dokumentach. Co więcej, M. P. zaznaczyła, iż wyraziła zgodę na podpisanie umowy, a ponadto podpisała zarówno weksel jak i deklarację wekslową. Podniosła również, iż ani jej, ani B. P. nie zmuszano do podpisania umowy z dnia 01.03.2007 r. Jednocześnie z zeznań powodów, a w szczególności M. P. wynikało, iż mieli oni świadomość, że podstawowym celem umowy była poprawa dobrostanu zwierząt (k. 405).

Okoliczności faktyczne sprawy były co do zasady bezsporne. Poza sporem pozostawała w szczególności wysokość zadłużenia pozwanych. Zakwestionowali oni jednak, po pierwsze, zasadność braku zgody powódki na zmianę spornej umowy, a także okoliczność, jakoby poprawa dobrostanu zwierząt stanowiła cel umowy. Zdaniem pozwanych, cel umowy był w rzeczywistości ogólny i dotyczyć miał nade wszystko poprawy stanu ekonomicznego gospodarstwa. Likwidacja stada nie miała znaczenia dla umowy i była konieczna z uwagi na nieopłacalność hodowli. Pozwany z własnych środków zmodernizował budynek chlewni pod produkcję ziemniaka, który w każdej chwili, w jego ocenie, umożliwia przejście na produkcję trzody chlewnej. Zdaniem pozwanych wypowiedzenie umowy stanowiło w związku z tym nadużycie. Po drugie pozwany podnosił, że wprowadzeniem w błąd była sama forma zawartej umowy ugody, bowiem powód w rzeczywistości w niczym nie ustąpił. Podał ponadto fałszywe konsekwencje wynikające z odmowy podpisania ugody. Wskazane wyżej elementy stały się przedmiotem rozważań Sądu.

Równocześnie bezsporne było, że pozwani na żadnym etapie podpisani i realizacji umowy do jej (...) etapu nie informowali powoda o zmianie planów produkcyjnych i zamiarze oraz w efekcie faktycznej likwidacji trzody chlewnej. Pierwszą taką informację przekazali dopiero na etapie rozliczenia drugiego etapu wnosząc o zmianę celu umowy.

Żądanie pozwu zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Aktywność procesową stron w postępowaniu wywołanym zarzutami od nakazu zapłaty determinuje treść art. 493 § 1 kpc. Zgodnie z art. 493 § 1 zd. 1 kpc, w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty pozwany powinien przedstawić okoliczności faktyczne oraz dowody.

Rozpoznając sprawę w granicach twierdzeń i zarzutów zgłoszonych ustawowych terminach, przyjął Sąd, że powód uzupełnił weksel zgodnie z zawartym porozumieniem, a nakaz zapłaty z dnia 19.09.2016 r. wydany został zasadnie. Zarzuty zgłoszone przez pozwanych nie znalazły oparcia w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, spór podlegał rozpoznaniu na płaszczyźnie stosunku podstawowego (materialnoprawnego) stanowiącego podstawę wystawienia weksla własnego in blanco.

Przy ocenie zarzutów sformułowanych przez pozwanych należało pamiętać, że w judykaturze utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym w postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną, wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony weksel gwarancyjny, a więc taki weksel, jaki wystawiła (...) (por. uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 07.01.1967r. III CZP 19/66, OSNCP 1968, z. 5, poz. 79, uchwała Połączonych Izb: Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24.04.1972r. III PZP, OSNCP 1973, z. 5, poz. 72, wyrok SN z dnia 14.03.1997r. I CKN 48/97, OSNC 1997/9/124). W uchwałach tych Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wystawienie weksla gwarancyjnego ma na celu zabezpieczenie zobowiązania ze stosunku cywilnoprawnego i polega na tym, że dłużnicy stosunku „podstawowego” podpisują blankiet wekslowy w miejscach przeznaczonych na podpisy zobowiązanych, wręczając go wierzycielowi i upoważniają go do wypełnienia stosownie do wyników obrachunku „podstawowego” stosunku prawnego. Przez te czynności wiarygodność wzbogaczone zostaje o dodatkową podstawę w postaci zobowiązania wekslowego. Umożliwia to wierzycielowi dochodzenie roszczeń nie tylko w drodze zwykłego procesu, lecz także w odrębnym postępowaniu nakazowym. Łączność między zobowiązaniem z weksla a zobowiązaniem ze stosunku „podstawowego” polega na tym, że zaspokojenie jednego powoduje wygaśnięcie drugiego oraz, że bezpodstawność roszczenia cywilnoprawnego pociąga za sobą bezpodstawność roszczenia opartego na wekslu. Nie można natomiast zaakceptować rozumowania odwrotnego, według którego bezpodstawność roszczenia opartego na wekslu pociąga za sobą bezpodstawność roszczenia cywilnoprawnego. Po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, wydanego na podstawie weksla, spór z płaszczyzny prawa wekslowego przenosi się na stosunek prawa cywilnego. Strony mogą zatem powoływać podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego je stosunku prawnego, który jest źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia cywilnoprawnego, nawet jeśli okaże się, że roszczenie wekslowe nie istnieje. Dominujące stanowisko uznające zaciągnięcie zobowiązania wekslowego za czynność oderwaną od stosunku leżącego u jego podstaw, nie wyklucza powoływania się przez dłużnika wekslowego względem osoby, wobec której zaciągnął on zobowiązanie wekslowe, na nieistnienie lub upadek stosunku podstawowego, jak też na zarzuty wynikające z treści stosunku podstawowego.

Relacje prawne łączące strony wyznacza treść zawartej przez nie umowy o dofinansowanie wraz z aneksami oraz treść umowy ugody.

Art. 3531 kc wyraża fundamentalną zasadę prawa zobowiązań, mianowicie swobodę umów. Oznacza ona dopuszczalność w zasadzie dowolnego ukształtowania treści umownego stosunku prawnego łączącego strony. W myśl art. 65 § 2 kc, w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. To rozłożenie akcentów oznacza co prawda, że argumenty językowe mają drugorzędne znaczenie i ustępują argumentom odnoszącym się do woli stron, ich zamiarów i celów. Nie powinno jednak budzić wątpliwości, że prawidłowa, pełna i wszechstronna wykładnia umowy nie może pomijać treści zwerbalizowanej na piśmie. Użyte sformułowania i pojęcia, a także systematyka i struktura aktu umowy są jednym z istotnych wykładników woli stron, pozwalają ją poznać i ocenić. Powoływana zasada polega przede wszystkim na możliwości wyboru przez strony rodzaju stosunku prawnego, który będzie je łączył.

Umowa to klasyczna czynność prawa cywilnego, a art. 58 kc wyznacza granice ważności każdej czynności prawnej, a więc również i umowy. Zgodnie z nim, czynności sprzeczne z ustawą, zasadami współżycia społecznego oraz mające na celu obejście ustawy są bezwzględnie nieważne. Zasada swobody umów świadczy o otwartym katalogu rodzajów

umów (nie jest ograniczony do umów uregulowanych w kc i ustawach pozakodeksowych) oraz pozwala na kreowanie przez strony umów nienazwanych. Źródłem kontraktowego stosunku prawnego jest umowa. Prawa i obowiązki strony regulują według swojej woli dopóty, dopóki nie naruszają prawa, zasad współżycia społecznego ani właściwości stosunku prawnego.

Modernizacja gospodarstw rolnych w ramach Programu (...) odbywała się poprzez podpisywanie z rolnikami stosownych umów, co wynika z materiału dowodowego sprawy. Strony ukształtowały łączący je stosunek prawny w sposób zależny od potrzeb pozwanych i zgodny z założeniami programu. Należy przyznać powodowi rację, iż pozwany nie zrealizował celu projektu, jakim była poprawa warunków utrzymania zwierząt. Z wniosku o dofinansowanie realizacji projektu, w pozycji (...) - rubryce dotyczącej planowanych celów projektu - wskazano, iż celem projektu jest „poprawa warunków utrzymania zwierząt poprzez modernizację istniejącej chlewni oraz poprawa organizacji produkcji rolniczej w gospodarstwie, obniżenia kosztów produkcji, poprawa jakości płodów rolnych oraz poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy”. W rubryce (...) zaś, jako cel główny wskazano poprawę warunków utrzymania (dobrostanu) zwierząt. Był to jedyny cel główny umowy. Jako cele poboczne wskazano zaś poprawę konkurencyjności, redukcję kosztów produkcji rolnej i poprawę organizacji produkcji rolnej. Powyższe znalazło potwierdzenie w § (...) ust. (...) umowy. Z całą mocą należy więc podkreślić, iż głównym celem umowy była poprawa warunków utrzymania zwierząt. Powyższe bezsprzecznie wynika z przedstawionych przez strony dokumentów i było meritum umowy o dofinansowanie. Bezzasadnym i niepolegającym na prawdzie jest więc twierdzenie pozwanych, jakoby cel był w istocie ogólny i sprowadzał się do generalnego rozwoju gospodarstwa.

Naturalnie, stosownie do § (...) umowy, mogła ona zostać zmieniona na wniosek każdej ze stron, jednakże możliwość ta, wbrew twierdzeniom pozwanych, nie była dowolna, a doznawała określonych ograniczeń. Zmiana bowiem nie mogła powodować zwiększenia ogólnej kwoty pomocy i zmiany celu projektu. B. P., wnosząc o zmianę do realizacji (...) etapu umowy (bowiem pierwszy został zrealizowany) wskazywał na przystosowanie budynku starej chlewni na przechowalnię ziemniaków. Jednocześnie w piśmie tym zaznaczył, iż celem głównym projektu jest poprawa warunków utrzymania zwierząt. Powołał ciężką sytuację na rynku żywca wieprzowego i podniósł, że poprzez likwidację trzody chlewnej nastąpi spełnienie minimalnych standardów w zakresie utrzymania zwierząt. Przy czym już wówczas pozwany nie prowadził żadnej hodowli zwierząt, a stado zostało zlikwidowane jeszcze przed zakomunikowaniem tego zamiaru powodowi. Tego rodzaju zmiana, zdaniem Sądu, w żadnym wypadku nie umożliwiała zachowania ustalonego wyżej celu głównego umowy. Sprzecznym z doświadczeniem życiowym i zasadami logicznego myślenia jest twierdzenie, jakoby likwidacja stada zwierząt miała stanowić działania na rzecz ich dobrostanu. Co więcej, likwidacja trzody chlewnej wiązałaby się jednocześnie z zakończeniem działalności powoda, której rozwój stanowił główny cel projektu. Ponownego podkreślenia wymaga, iż jak wynika z zeznań pozwanego B. P., z decyzją likwidacji trzody chlewnej nosił się już od 2006 r., zaś w 2007 r., przed złożeniem wniosku o wypłatę I transzy, wcielił ją w życie. Jednocześnie zaczął realizować modernizację chlewni zgodnie ze swoim zamiarem - to jest pod przechowanie ziemniaków. Nie da się przy tym pominąć, iż decyzję powyższą pozwany podjął na własne ryzyko, bez akceptacji powoda w formie aneksu i bez jakichkolwiek uzgodnień. Twierdzeń, jakoby przed zawarciem umowy i w trakcie jej realizacji pozwany ustnie uzyskał zgodę na likwidację trzody i uczynienie z chlewni przechowalni na ziemniaki, w żaden sposób nie udowodniono.

Co istotne, przedmiotem umowy o dofinansowanie nie było wykonanie jakichkolwiek robót budowlanych i prowadzenie dowolnej produkcji rolnej zamiast produkcji trzody chlewnej. Modernizacja chlewni odbyć się miała zgodnie z zestawieniem rzeczowo - finansowym projektu (załącznik nr (...) do aneksu nr (...)). Wskazany do realizacji zakres robót przewidywał określone istotne elementy. Z kolei kosztorys inwestorski dotyczący przebudowy chlewni na przechowalnię ziemniaków nie zawierał wszystkich powyższych wzbogaceń, w tym przede wszystkim kojców wraz z automatami paszowymi i montażem smoczków, które wydają się kluczowe dla zapewnienia zwierzętom warunków bytowych. Samo zaś pozwolenie na budowę obiektu (którego konieczność uzyskania wiązała się z istotnymi zmianami w budynku w stosunku do projektu przewidzianego umową) wskazuje na nowy sposób użytkowania - jako przechowalni ziemniaków. Ewentualna zmiana produkcji z przechowalni ziemniaków na trzodę chlewną z pewnością

nie jest możliwa z dnia na dzień, a to z uwagi na cechy zmodernizowanego budynku oraz brak urządzeń typowych dla utrzymania zwierząt - między innymi kopców, automatów paszowych i smoczków.

Sąd nie dopatrzyl się żadnego nadużycia prawa po stronie powodowej Agencji, pertraktacje dotyczące realizacji umowy i zawarcia umowy ugody oraz kolejnych aneksów trwały od 2008r. do 2016, kiedy to powód zdecydował się wystąpić z pozwem w niemniejszej sprawie. Powód w granicach swoich kompetencji i możliwości oraz realizacji określonej polityki rolnej Państwa ustępował względem pozwanych ze swoich roszczeń rozkładając należności na raty i dokonując zmian terminów płatności.

Mając na uwadze powyższe, odstąpienie powoda od umowy było w pełni uzasadnione na skutek odstąpienia przez B. P. od realizacji projektu zgodnie z pierwotnymi ustaleniami. Nie może być przy tym mowy o nadużyciu powoda wobec tak jaskrawej podstawy do rozwiązania umowy, jaką jest odstąpienie od jej realizacji. Z kolei spadek opłacalności produkcji trzody chlewnej (a był to jedyny powód chęci zmiany profilu produkcji) nie stanowi nadzwyczajnej zmiany okoliczności. Jest to element, z którym należy się liczyć w związku ze specyfiką działalności rolniczej. Nadzwyczajną zmianą okoliczności mogłyby być ewentualnie panujące susze, jednak postępowanie dowodowe nie wykazało, aby miały one związek z likwidacją trzody chlewnej.

Odnosząc się zaś do powoływanego przez pozwanych błędu, wskazali, iż został on wywołany podstępym działaniem, polegającym na podaniu fałszywych konsekwencji wynikających z odmowy podpisania ugody. Pracownicy (...) mieli grozić natychmiastowym wszczęciem postępowania egzekucyjnego. Po pierwsze, groźby takie nie zostały udowodnione, podobnie jak i przymus zawarcia ugody. Sama zaś obawa pozwanych o utratę gospodarstwa ani ich nieświadomość co do konsekwencji braku spłaty nie uzasadnia, aby powód wprowadził ich błąd. Co istotne, pozwani byli stroną stosunku prawnego, mieli pełny dostęp do wszelkiej dokumentacji i podpisując umowę i zobowiązanie wekslowe, powinni byli dokładnie się z nią zapoznać. Jest to czynność typowa, wykonywana przez każdego przeciętnego obywatela przed złożeniem oświadczenia woli na piśmie. Co istotne, postępowanie w sprawie ulgi w spłacie wobec dłużnika każdorazowo uwzględniało jego oświadczenia o ciężkiej sytuacji finansowej gospodarstwa. Ponadto ciężko jest mówić o błędzie, podczas gdy to B. P. zataił przed (...) w W. informację o tym, że ma zamiar zlikwidowania trzody chlewnej. Posiadając powyższy zamysł, B. P. podpisał umowę, z której jasno wynikało, że dobrostan trzody chlewnej ma być meritum umowy o dofinansowanie. Wobec powyższego, nie może więc być mowy o wprowadzeniu pozwanego w błąd. „Da mihi factum, dabo tibi ius” – „udowodnij fakt, a wymierzę sprawiedliwość”. Zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności, to strony mają toczyć spór i przedstawiać Sądowi dowody na prawdziwość swoich twierdzeń. Sąd nie ma bezpośredniego obowiązku dążenia do ustalenia, jaki jest stan faktyczny w danej sprawie. Kompetencja przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 kpc) i leży w ich gestii, a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 kpc) spoczywa na tym uczestniku procesu, który wywodzi z nich skutki prawne (art. 6 kc). Pozwani nie sprostali powyższemu obowiązkowi.

Za gołosłowny uznał Sąd zarzut pozwanych dotyczący wadliwego naliczenia odsetek przez powoda. Przypomnieć w tym miejscu należy, że udowodnienie nieprawidłowego uzupełnienia weksla spoczywa na dłużniku. Dotyczy to także sformułowanych w treści weksla odsetek. Pozwani nie przedstawili żadnego przekonującego dowodu na poparcie powołanego zarzutu, a niezależnie od zaakcentowanego rozkładu ciężaru dowodu w sprawie przyjąć należy, w świetle dokumentów przedstawionych przez powoda, że weksel wypełniono prawidłowo zgodnie z łączącą strony umową i deklaracją wekslową. Stosownie do § (...) umowy z dnia 01.03.2007 r., w przypadku rozwiązania umowy beneficjent zobowiązał się do zwrotu otrzymanej pomocy z odsetkami w wysokości jak dla zaległości podatkowych - liczonych od dnia wypłacenia przez Agencję pomocy, w terminie 14 dni od otrzymania wezwania do zapłaty. Pozwani mieli zatem wiedzę co do wysokości wymaganych przez (...) odsetek w przypadku rozwiązania umowy. Pismem z dnia 27.10.2010 r. Agencja wezwała pozwanych do zapłaty kapitału w kwocie 181.100 zł z odsetkami według stopy procentowej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi na dzień 27.01.2010 r. w kwocie 43.044,74 zł. Wobec braku spłaty zadłużenia, (...) uruchomiła procedurę dochodzenia swoich należności z weksla. Z kolei stosownie do podpisanej przez pozwanych deklaracji wekslowej, Agencja mogła wypełnić w każdym czasie i przypadku niedotrzymania terminu zapłaty na sumę całkowitego zobowiązania wynikającego z umowy o dofinansowanie, łącznie z odsetkami, prowizjami i opłatami powstałymi z jakiegokolwiek tytułu. Tym samym, sposób naliczania odsetek wskazany przez powoda jest zgodny z art.

48 prawa wekslowego, art. 481 § 1 kc, art. 482 § 1 kc, odpowiada również wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (7%).

Odnosząc się zaś do kwestii samej odpowiedzialności z tytułu weksła, to zgodnie z art. 104 zd. 1 pr. weksl. w związku z art. 28 zd. 1 pr. weksl., wystawca weksła własnego jest dłużnikiem głównym i jest zobowiązany do dokonania zapłaty sumy wekslowej w terminie płatności. Odpowiedzialność pozwanej M. P. oraz pozwanego B. P., jako wystawców weksła, jest solidarna (art. 47 pr. weksl.). Z treści weksła wynika jednoznacznie, iż zarówno B. P. jak i M. P. byli wystawcami weksła. Oboje podpisali bowiem zarówno weksel jak i deklarację wekslowa. Sama struktura tych dokumentów wskazuje, iż nie ma podstaw by różnicować pozwanych na wystawcę i poręczyciela wekslowego.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 496 kpc Sąd utrzymał w całości w mocy zaskarżony nakaz zapłaty z dnia 19.09.2016 r.

SSR del. Magdalena Lemańczyk - Lis